

Les comarques del Pallars Jussà i Pallars Sobirà comencen a deixar enrere el complex de ventafocs de Catalunya. El turisme, una ramaderia que prima cada dia més la qualitat i la seva situació estratègica entre França i la Vall d'Aran, les ha enfortit. Ara han perdut la por i aixequen la veu per reivindicar allò que durant anys se'ls ha negat.

Els Pallars aixequen la veu

Les dues comarques comparteixen alguna cosa més que la primera part del nom. Formaven part d'un únic comtat pirinenc abans d'ésser separades al segle XI, i avui, tot i tenir estructures administratives separades, continuen compartint llaços econòmics, socials i culturals molt sòlids.

Els Pallars van iniciar el segle XXI posant damunt la taula la necessitat de continuar preservant el patrimoni natural i cultural, però alhora fent-lo compatible amb el turisme, principal font de riquesa d'aquesta zona.

Una de les iniciatives que més ha contribuït a aquest fenomen de reflexió ha estat la creació de Les Propostes del Pallars, una plataforma cívica que ha impulsat l'actor Carles Canut, que és fill de la població pallaresa de Gerri de la Sal. Aquesta vol ser una plataforma de debat independent per aprofundir en diferents aspectes de la vida social, cultural i política de la zona. L'any passat van convidar els líders dels principals partits polítics catalans per "reivindicar la identitat d'una de les comarques més desconegudes pels catalans i que molts polítics han oblidat en els seus programes" tal com afirmava Canut. Aquest retret, el reconeixia el mateix president del Partit Popular de Catalunya, Alberto Fernández Díaz, que en la seva conferència a les Les Propostes del Pallars afirmava que "hi ha hagut un abandonament per part de les administracions d'aquestes comarques".

Uns dies massa i altres poc. El nombre d'habitans dels Pallars és d'uns 13.000 habitants al Jussà, i encara no 6.000 ànimes al Sobirà, una xifra que representa poc més d'un 0,3% del total de Catalunya. El problema, apunten els polítics locals, no és ser pocs, sinó que aquests emigrin cap a les grans ciutats, com ha passat els darrers anys.

De moment sembla que el canvi es comença a produir i l'any passat es van obrir tres noves llars d'infants al Pallars Sobirà: Sort, Esterri i Llavorsí. L'alcalde de Sort i diputat al Parlament per CiU, Agustí López, es mostra esperançat amb el creixement que experimenta la comarca: "Crec que en els darrers vint anys no hi havia hagut tants nens petits en aquesta zona, per tant cal ser optimistes."

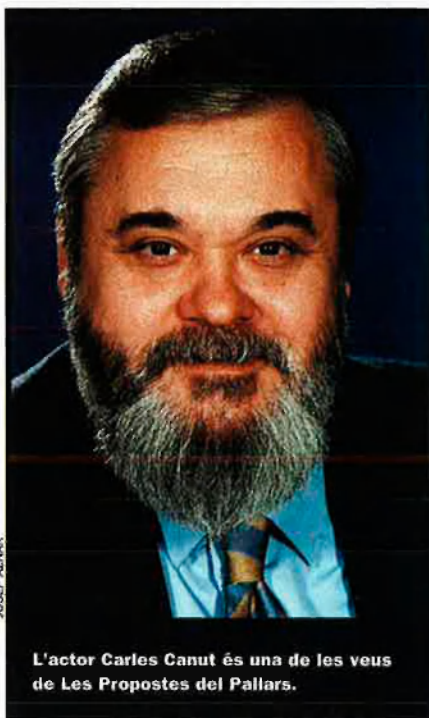
El nou canvi de població ha agafat embranzida a partir de l'arribada del turisme i la construcció. Els esports d'aventura han fet que alguns joves de ciutat s'establissin al Pallars, i això ha portat nova gent a alguns pobles. Amb tot, el secretari de l'Associació de la Vaca Bruna i veí de Llavorsí, Josep Ramon Caselles, apunta que "aquest fenomen és estacional per més que es digui, a l'estiu sí que hi ha gent, però a l'hivern, al meu poble, som quatre gats".

L'actor Carles Canut explica que cal que la gent es pugui quedar a la comarca o pugui decidir lliurement s'hi vol estudiar a fora amb ajuts de l'administració. Segons Canut, als pallaresos, els costa molts diners tenir un fill estudiant, "cal canviar de política, des de la restitució de les escoles rurals a tots els pobles, fins a les subvencions perquè els joves puguin marxar a les ciutats a estudiar". En aquest sentit l'actor assegura que no s'ha fet una bona política per arrelar la gent al país.

Molt turisme i pocs pagesos. Els Pallars han estat objectiu d'una reconversió total, passant d'unes comarques en què la principal activitat era la pagesia a tenir un 80% de la població ocupada resident als Pallars dedicada als serveis, principalment a l'hosteleria. Però en canvi, encara l'any 1996, i segons dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya, un 15% dels ocupats es dedicaven a l'agricultura i la ramaderia, mentre que al conjunt de Catalunya només eren un 3,2% els ocupats a la pagesia.

Amb aquestes dades a la mà no es fàcil adonar-se que la complementarietat d'ambdós sectors és elevada. El diputat al Parlament de Catalunya pel PSC i alcalde del municipi d'Alt Aneu, Joaquim Llena, afirma que "ara el que cal és imaginació més que diners, cal desestacionalitzar el turisme però també s'ha de canviar el sistema productiu i no fer-lo tant dependent del turisme complementant-lo amb petites indústries agroalimentàries, per posar un exemple".

L'actor Carles Canut diu que "fins que no s'han convertit en el jardí dels barcelonins els Pallars no han comptat per a res". I és precisament el fet de convertir-se en jardiniers, malpagats, segons els mateixos pagesos, el que els indigna. El

JOSEP AZNAR

L'actor Carles Canut és una de les veus de Les Propostes del Pallars.

secretari de la Cooperativa de la Vaca Bruna, Josep Ramon Caselles, es mostra preocupat pel futur del sector ja que en només deu anys s'ha passat de 500 explotacions a la meitat. Caselles explica que "el problema és que la majoria d'explotacions són un complement a altres activitats i el pagès no pot viure només de fer el seu ofici". El problema que veu aquest ramader és que les subvencions no s'han repartit bé: "No és el mateix criar bestiar al Pallars que al Pla de Lleida i tots cobrem el mateix preu per a un cap de bestiar." Però més enllà de la crisi, Caselles alerta que els que han conservat els Pallars tal com són han estat els pagesos, i afirma que en un futur imminent caldrà que el sector turístic i l'administració comptin més amb els agricultors per assegurar que continuï tot verd.

Relació d'amor i odi amb els veïns pirinencs. En plena discussió al voltant del futur reordenament territorial de Catalunya, els Pallars, com la resta del Pirineu, es troben immersos en un debat de quin ha de ser el seu paper i amb qui s'han d'agrupar. Les opinions en aquestes comarques són diverses. Mentre uns apunten a la futura vegueria de l'Alt Pirineu, que agruparia les comarques de la Vall d'Aran, Pallars Jussà i Sobirà, Cer-

danya, Alt Urgell i Alta Ribagorça, altres asseguren que el millor és potenciar les comarques i mantenir Lleida com a ciutat de referència. De moment el Parlament va aprovar la creació de l'Institut per al Desenvolupament de l'Alt Pirineu, però no en canvi el delegat de la Generalitat, tal com reclamen alguns alcaldes pirinencs tenint en compte el que la Generalitat va fer a les Terres de l'Ebre.

Un dels defensors més aferrissats de la vegueria de l'Alt Pirineu és ERC, segons les paraules pronunciades pel seu secretari general, Josep-Lluís Carod-Rovira, en la conferència que es va fer a Les Propostes del Pallars. ERC presentà set propostes entre les quals hi havia la creació d'un Institut pel desenvolupament de les comarques de muntanya i l'adopció d'un pla de reactivació econòmica.

De la seva banda, el parlamentari del PSC i alcalde d'Alt Àneu, Joaquim Llena, creu que els consells comarcals "són totalment inútils" i reconeix que el millor seria un consell d'alcaldes. Llena també és favorable a la vegueria de l'Alt Pirineu, com ho és el seu partit PSC-Ciutadans pel Canvi. En canvi, l'alcalde de Sort, Agustí López, de CiU, personalment considera que seria un bon recurs per al desenvolupament dels Pirineus, però la coalició nacionalista de la qual forma part ha seguit una política ambigua en aquest sentit. López es mostra partidari de coordinar les sis comarques pirinèniques dins d'un àmbit abans d'arribar a la vegueria, ja que "no tothom hi està d'acord, fins i tot alguns partits polítics, com el PSC, que critiquen que no es faci la vegueria, els seus dirigents al Pallars Jussà no coincideixen amb els del Sobirà". L'alcalde de Sort reivindica com a pas previ a la creació de vegueria la millora d'infraestructures, com la carretera que uneix la Seu d'Urgell i Sort a través del port del Cantó, o la construcció del túnel de Salau per la connexió amb França.

El futur d'aquestes comarques dependrà en bona part dels seus habitants, però també de l'empenta que rebin de les administracions. La fragilitat del medi natural, econòmic i cultural pallarès precisa actuacions decidides per a la seva conservació.

Carles Pont